

OPISYAL A PABLAAK TI REBOLUSYONARYO A TIGNAYAN TI KALINGA

TAWEN 7; BILANG 2 IPASA NO MABASA

TI PEGGAD NGA IPAAY DAGITI DAM

Saanen a baro iti pakaistoryaan dagiti iKalinga ti agtultuloy a pangta kadagiti ansestral a daga ken kabiagan da gapu iti development a gresion projects ti gobyerno ti Pilipinas, ti amo na nga imperyalista ken dagiti kakumplot da. Gapu iti natural a kinabaknang ti lugar, nabayagen nga agkatkatay dagiti kapitalista ti enerhiya ken panagminas tapno maipatakder dagiti negosyo da iti probinsya. Iti agdama, maysa kadagiti kadakkelan a pangta iti umili ti Kalinga ti 15 nga awarded a hydropower projects iti siyam a kumpanya a tagikua wenno prente dagiti dadakkel a kapitalista.

Kadagitoy a proyekto uppat ti makuna a mega-hydro, dua to big-hydro, tallo to small-hydro, dua ti micro-hydro ken uppat ti mini-hydro. Basar daytoy iti naikkedeng ti industriya ti enerhiya a panagklasipika kadagiti dam ken dadduma pay a proyekto nga agpanggep nga agpartuat ti hydropower.

Saan a bumaba iti tallo manipud kadagitoy a proyekto ti makuna a large dam wenno maysa a klase ti hydropower nga agsapul a mangipatakder ti dam wenno reservoir nga addaan ti katayag a 15 metro iti minimum ken addaan kabaelan nga agurnong ti saan a bumaba iti tallo a milyon (3,000,000) metro-kubiko a danum ken dadduma pay a materyales a magapu iti karayan.

Basar iti datos, nu maipatakder ti amin a proyekto a dagitoy ket dumanon iti 468.43 megawatt wenno 5.4% ti kabaelan nga ited dagitoy iti kabuklan a target output ti Luzon Grid.

Nabayagen nga argumento ti reaksyunaryo a gobyerno manipud pay lang idi panawen ti Chico Dam I-IV ti rehimeng US-Marcos a dagiti proyekto a pang-enerhiya kas iti dam ket agresulta iti panagdur-as ken saan a dapat lappedan dagiti nailian a minorya nga agnanaed iti disso nu sadinno a maipatakder dagitoy. Ngem iti daytoy nga argumento met laeng ti pakabuyaan ti nailian a panangidadanes a nabayagen a laklak-amen dagiti nailian a minorya mainayon ti tallo a basarana a problema a sangsangpen da kas umili a Pilipino, uray maisakripisyo ti biag, ansestral a daga, pakasaritaan ken karbengan da iti linged ti makuna a panagdur-as. Ngem para siasino a panagdur-as? Ania ti epekto kadi dagitoy a proyekto kadagiti umili nga iKalinga?

1

Pannakaagaw ti ansestral a daga. Napateg a paset ti kabiagan ken kultura dagiti nailian a minority ti ansestral a daga da ken ti amin a saklaw a na daytoy. Ditoy a nakaramut ti pakasaritaan ti puli da. Nu maipatakder dagiti dam, uray saan a mapatakyas ti umili iti ansestral a daga da ket saanen met lang a makuna a tagikua da daytoy gapu ta agbalin a saklaw ti kontrol, operasyon ken mismo a pasdek dagiti pribado a kumpanya.

2

Nakaro a pannakalayus. Nagpada nga addaan ti dakkal a peggad ti pannakalayus iti upstream ken downstream a paset ti lugar a maipatakderan ti dam wenno ania man a porma ti hydropower project gapu iti distorbo iti natural a panagayus ti danum. Pakaroen na daytoy ti panakalayus nga idi pay laeng ket laklak-men dagiti umili iti aglawlaw ti Karayam Chico ken dadduma pay a karayan a silpo na tunggal panawen ti tudo ken bagyo.

3

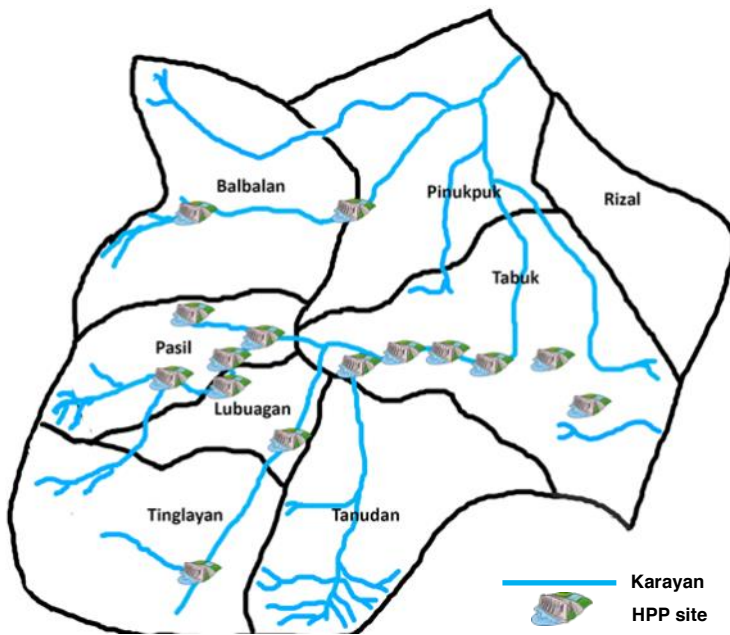
Pannakadadael ti aglawlaw. Adu ti margaay wenno maawan a paset ti daga gapu iti pannakalayus ken iti mismo a proseso ti panangipatakder ti pasilidad para iti hydropower projects. Nayon pay ditoy dagiti adu a mapukan a kaykayo ken mulmula. Iti pannakaregaay ti daga ken pannakaawan ti sigud a kayo ken mula iti lugar ket maapektaran met laeng ti atap nga animal iti aglawlaw kasta met lang ti natural a kinabaknang ti danum. Gapu iti pannakadistorbo ti ecosystem ket umadu met laeng ti peste.

4

Pannakadadael ti natural a sistema ti pangkabiagan ti umili. Iti pannakadadael ti aglawlaw, kagiddan na a mabaliwan wenno madistorbo ti nakairuwaman a sistema ti pangkabiagan ti umili kadagiti lugar a pagtakderan ti hydropower projects. Karkaro ta awan ti direkta a kontrol ti umili iti usar ti ansestral a daga da, saanen da nawaya nga agkalap wenno agbirok ti kabiagan iti lugar. Madadael ken maawan met lang ti padanum dagiti taltalon.

5

Nakaro a ranggas. Namnamaen nga kumarkaro ti ranggas ken panang-allilaw dagiti kumpanya ti enerhiya kakumplot dagiti burukrata-kapitalista babaen iti reaksyunaryo nga AFP-PNP-CAFGU nga isu ti security forces da tapno maipatungpal ti plano da. Ti AFP-PNP-CAFGU ti kangrunaan a mangbutbuteng ken manglapped iti panangsupyat ti umili kadagiti makadadael a proyekto. Maysa a buya na ti ilegal a pannakaipatakder ti Chico River Pump Irrigation Project (CRPIP), kangrunaan a proyekto ti Build, Build, Build ni Duterte a pinondoan ti pautang manipud iti China ken naipatakder babaen iti mangmangged ken kumpanya a Tsino. Saanen a nagna iti usto a proseso ti FPIC daytoy, pwersaan ken pinardasan ti konstruksyon ken binantayan ti Charlie Coy ti 50th Infantry Battalion tapno isigurado nga awan ti manglapped ken dumistorbo iti panangipatakder ti dam. Ania man nga oposisyon ket dagus da a paksyaten.

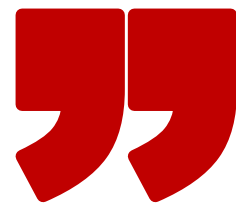
Awan ti sabali a turongen daytoy nu di ket etnosidyo para kadagiti umili ti Kalinga. Awan-kapada a rigat kasukat ti super-ganansya para iti sumagmamano a kapitalista ti ipaay dagiti hydropower projects kadagiti iKalinga.

Kasupadi ti kanayon a pang-awis dagiti kapitalista nga agbalin a libre kano ti kuryente nu maipatakder ti hydropower projects, ania man a maipartuat nga enerhiya manipud kadagitoy ket direkta a maipan ken mailako iti National Power Corporation. Nayon na, babaen iti linteg nga Electrical Power Industry Reform Act ng 2001 (EPIRA) ket nagbalin a pribado ti produksyon, transmision, ken distribusyon ti kuryente. Buya na daytoy ti 150MW Chico Hydropower Project a nu sadinno ket 82% ket tagikua ni Enrique Razon Jr. ti Prime Metro Power Holdings bayat a ti 18% ket tagikua ti San Lorenzo Ruiz Piat Energy and Water Inc. (SLRPEWI) ni Oscar Violago. Iti tungtungan met ti maipartuat a trabaho ket bassit la unay kumpara iti perwisyo nga ited dagitoy. Kaspagarigan, ti 52MW Chico Run-Of-River Hydropower Project ti Karayan Hydropower Corporation (joint venture ti San Lorenzo Ruiz Builders and Developers Group Inc. ni Oscar Violago ken ti Union Energy Corp.) ket addaan laeng ti target a 2000 a temporaryo a trabaho para kadagiti mangmangged iti panawen ti konstruksyon ken 19 katao laengen kalpasen a maipatakder ti proyekto.

Kas iti naibaga, saanen a baro a kapadasan daytoy iti pakasaritaan dagiti iKalinga. Ken kas iti panna-kidangadang tapno paayen ti proyekto a Chico Dam I-IV, agtultuloy ti nairteng a panangsalknib iti anestral a daga, biag, kabiagan dagiti umili ti Kalinga. Uray pay nagadu ti hydropower projects, mainayon pay ti geothermal ken dadakkel a panagminas, agtultuloy a napinget a labanan ti umili dagitoy. Sangsangoen da daytoy babaen iti nadumaduma a porma ti panaglapan isunga inggana iti agdama ket

awan pay ti nalpas kadagitoy a proyekto ken ti kaaduan ket naisaltek iti proseso ti panag-ala ti Free, Prior, Informed Consent (FPIC) uray pay nakaro ti ranggas ken panangallilaw a sagsagrapen da manipud kadagiti kumpanya, militar ken mismo a National Commission on the Indigenous Peoples (NCIP). Kastoy ti kasasaad ti 15MW Upper Tabuk Hydropower Project ti kumpanya a DPJ Engineers and Consultants a manipud pay idi 2008 inggana iti agdama ket saan pay lang makapagrugi ti konstruksyon gapu iti pananglapped dagiti tribo ken umili nga apektado ti proyekto. Kasta met lang ti 52MW Chico Run-Of-River Hydropower Project a nagrugi ti panagproseso ti FPIC idi 2016 ket saan pay lang nakapagrugi ti konstruksyon uray ti target da koma ket malpas ti proyekto idi 2019 pay laeng. Naisaltek ti proseso ti FPIC isunga naiduron ti NCIP na isardeng pay dagiti negosasyon inggana palubusan ti kasasaad ti pandemya a COVID-19.

Iti bangir ti nakaro a ranggas ken panang-allilaw, saanen a malappedan ti nadumaduma a porma ti panaglapan ken panagsupyat ti umili ti Kalinga kadagiti makadadael a proyekto uray pay ita a panawen ti pandemya. Agtultuloy ti pukkaw ti umili para iti waya iti bukod a pangngeddeng, panangsalaknib iti biag, karbengan ken kabiagan ken ti panagsardeng dagiti proyekto a mangpunas iti anestral a daga ken puli. Supsuportaran ti rebolusyonaryo a tignayan dagiti demokratiko a karbengan ken kidaw dagiti umili kasta met lang ti pannakilaban da tapno magun-od dagitoy. Maawis ti amin nga umili aglalo ti direkta nga apektado dagitoy a proyekto nga aglalo pay a tumakder ken makidangadang laban kadagiti makadadael a proyekto. BOTAD TAKO LOSAN!

Awan ti sabali a turongen daytoy nu di ket etnosidyo para kadagiti umili ti Kalinga.